

”RollingLDA” työkaluna topiikkien pitkän aikavälin muutosten havainnoimiseksi: esimerkkinä eduskuntakeskustelut perusoikeuksiin liittyen 1960-2025

Kimmo Elo (UEF, historia- ja maantieteiden laitos; RESLIDE STN-konsortio)

Suurten, pitkiä aikajäniteitä kattavien parlamenttipuheaineistojen avautuminen tutkimuskäyttöön on avannut uusia mahdollisuuksia aihepiirin dataintensiiviselle tutkimukselle. Ehkä tyypiesimerkki viimeisten vuosien aikana julkaistuista tutkimuksista ovat erilaiset tekstinlouhinnan sovellukset. Lähtökohtana on useimmiten tietty sana tai hakufraasi, jonka perusteella suuresta puheaineistosta suodatetaan varsinainen analyysiaineisto. Suppeampaa aineistoa analysoidaan useimmiten historiallisena aikasarja-aineistona tai hyödyntämällä edistyneempiä työkaluja kuten aihemallinnusta, sanafrekvenssipohjaisia menetelmiä tai kollokaatioanalyysejä.

Parlamenttipuheessa käsiteltävien asiakysymysten kirjo on suuri, heijasteleehan parlamentissa käytävä keskustelu aina myös kulloisenkin ajanhetken yhteiskunnallisen keskustelun tilaa. Siten voidaan olettaa, että samoihin käsitteisiin kiinnittyvien keskustelujen alla käsiteltyjen aiheiden sisällöt muuttuvat ajan myötä, heijastaen siten keskustelun painopisteiden ja teemojen muutosta ajassa. Tutkimuksellisesti haasteellista on tunnistaa, milloin muutos johtuu vain kielen luonnollisesta kehityksestä, milloin taas kyse on substanssimuutoksesta.

Esitelmässäni havainnollista varsin tuoreen, *rollingLDA* -työkalun tarjoamia mahdollisuuksia analysoida aiheiden dynamiikkaa pitkällä aikavälillä, tavoitteena tunnistaa aiheen substanssissa tapahtuvia muutoksia. Menetelmän perusajatuksena on verrata määritetyn aikaikkunan sisällä käytettyä sanastoa edeltävien aikaikkunoiden vastaavaan, jolloin asetetun raja-arvon ylittävä muutos voi indikoida substanssimuutosta aiheen osalta. Vertailun perustana toimii analyysiaineiston pohjalta muodostettu perusaiherakenne, jonka muutoksia yli ajan työkalu havainnoi. Esitelmän empiirisenä aineistona analysoin eduskunnassa käytyjä keskusteluja perusoikeuksiin liittyen aikavälillä 1960–2025.

Lähteet

Elo, K. & Karimäki, J. (2021). Luonnonsuojelusta ilmastopolitiikkaan: Ympäristöpoliittisen käsitteistön muutos parlamenttipuheessa 1960–2020. *Politiikka*, 63(4), 373–402.

<https://doi.org/10.37452/politiikka.109690>

Rieger, J., Lange, K.-R., Flossdorf, J. & Jentsch, C. (2022). Dynamic change detection in topics based on rolling LDAs. *Proceedings of the Text2Story'22 Workshop*. CEUR-WS 3117, pp. 5-13. <http://ceur-ws.org/Vol-3117/paper1.pdf>

Rieger, J., Jentsch, C. & Rahnenführer, J. (2024). LDAPrototype: a model selection algorithm to improve reliability of latent Dirichlet allocation. *PeerJ Comput. Sci.*, 10:e2279. <http://doi.org/10.7717/peerj-cs.2279>

Välihuutojen tutkiminen pöytäkirjojen avulla: vertailussa Suomen eduskunta, Ranskan Assemblée nationale ja Saksan Bundestag

Johanna Isosävi (Helsingin yliopisto) & Eero Voutilainen (Helsingin yliopisto ja eduskunnan kanslia)

Esityksemme liittyy kansainväliseen hankkeeseen *Doing 'Interrupting' in parliamentary debates: A cross-linguistic perspective* (2022–25). Hankkeessa tarkasteltiin välihuutoja eri näkökulmista Suomen, Ranskan ja Saksan parlamenteissa. Hanketta johti Johanna Isosävi Helsingin yliopistosta, ja kumppanit tulivat seuraavista yliopistoista: Cambridgen yliopisto (Iso-Britannia), Ecole normale supérieure de Lyon (Ranska) ja Melbournen yliopisto (Australia). Hankkeen tuloksena syntyi neljä artikkelia. Kulttuurien välisiä eroja esiintyi siinä, kuka välihuutoihin reagoi (Isosävi ym. 2025b) ja kuinka paljon välihuudot sisälsivät puhuttelumuotoja ja millaisia muotoja (Isosävi ym. 2025a).

Parlamenttien täysistuntojen keskustelupöytäkirjat ovat kansainvälisesti suosittu tutkimusaineisto poliittisen puheen tutkimuksessa (Sandberg 2025). Puheenvuorojen kirjaamisessa on kuitenkin tehty monenlaisia toimituksellisia valintoja (Voutilainen 2023). Tämä asettaa erilaisia haasteita tutkimukselle. Välihuudot eivät yleensä kuulu täysistuntojen videotallenteilta, koska muut kuin kulloinenkin virallisen puheoikeuden haltija tuottavat ne mikrofonin ulkopuolelta. Täysistuntopöytäkirjat ovatkin puutteistaan huolimatta paras saatavilla oleva aineisto välihuutojen tutkimukseen. Niiden tutkimuskäytössä on kuitenkin oltava tietoinen pöytäkirjojen laadintavoista, jotka voivat vaihdella runsaasti parlamenttien kesken.

Täysistuntopöytäkirjat asettavat haasteita myös käytettävälle tutkimusmenetelmille. Olemme soveltaneet tutkimuksessamme keskusteluntutkimusta, jonka aineistot ovat lähes aina ääni- ja videotallenteita ja joka on kehittänyt niiden litteroimiseen omia systemaattisia käytäntöjään (ks. Jefferson 2004). Keskusteluanalyysia voidaan kuitenkin hyödyntää hedelmällisesti myös silloin, kun tarkastellaan eri tarkoituksiin kirjatun vuorovaikutuksen rakennetta ja toimintaa (ks. myös Clayman & Heritage 2023). Hankkeemme tulokset esimerkiksi haastavat käsitystä välihuudoista pelkästään konfliktuaalisena toimintana ja osoittavat, että niitä käytetään eri tavoin vuorovaikutuksen rakentamiseen ja niillä on myös affiliaatiivisia funktioita. (Isosävi, ym., hyväksytty). Näihin resursseihin kuuluu kielellisen toiminnan lisäksi ei-kielellinen toiminta, kuten nauru, joka on tarkastelluissa kielissä merkitty pöytäkirjoihin eri tavoin (Isosävi et al., arvioitavana).

Tarkastelemme tässä esitelmässä, millaisia tuloksia välihuudoista voi saada täysistuntopöytäkirjojen avulla. Kiinnitämme erityistä huomiota siihen, millaisia rajoituksia täysistuntopöytäkirjojen kirjaamisperiaatteet ja -käytännöt tuovat välihuutojen kielelliseen ja

vertailevaan tutkimukseen. Pohdimme myös keskustelunanalyysin käytettävyyttä muuhun kuin vuorovaikutustutkimuksen käyttöön tuotetun kirjallisen vuorovaikutusaineiston analyysissa.

Lähteet

Clayman, S. & Heritage, J. (2023). Pressuring the President: Changing language practices and the growth of political accountability. *Journal of Pragmatics*, 207, 62–74.

Isosävi, J., Baldauf-Quilliatre, H., Gagne, C. & Voutilainen, E. (Arvioitava). Laughter in Finnish, French and German parliamentary debates. *International Review of Pragmatics*.

Isosävi, J., Baldauf-Quilliatre, H., Gagne, C. & Voutilainen, E. (Hyväksytty). Beyond interruptions: Co-constructed activities in MP's unofficial turns in Finnish, French, and German parliamentary debates. *Pragmatics*.

Isosävi, J., Baldauf-Quilliatre, H., Gagne, C., Kretzenbacher, H. L. & Voutilainen, E. (2025a). 'It's the National Assembly here, Madam!' Managing discursive conflicts through forms of address in interruptions in Finnish, French and German parliamentary debates. *Journal of Language Aggression and Conflict*.

Isosävi, J., Baldauf-Quilliatre, H., Gagne, C. & Voutilainen, E. (2025b). Reactions to interruptions in Finnish, French and German parliamentary debates. *Journal of Language and Politics*, 24(2), 301–327.

Jefferson, G. (2004). Glossary of transcript symbols with an Introduction. Teoksessa G. H. Lerner (toim.), *Conversation Analysis: Studies from the first generation* (s. 13-23). Philadelphia: John Benjamins.

Sandberg, K. (2025). Eduskunnan täysistuntopöytäkirjat, ajankohtainen parlamentaarisen kielen aineisto. *Virittäjä* 129(4), 558–565. <https://doi.org/10.23982/vir.176095>

Voutilainen, E. (2023). Written representation of spoken interaction in the official parliamentary transcripts of the Finnish Parliament. *Frontiers in Communication* 8. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2023.1047799>

Täysistuntojen puheenvuorojen käyttö avoimena datana eduskunnan uudistetussa verkkopalvelussa

Päivikki Karhula (Eduskunta)

Käsittelen esitelmässäni täysistuntopuheenvuorojen hyödyntämistä tutkimuskäyttöön eduskunnan uusitusessa verkkopalvelussa. Täysistuntojen puheenvuorot ovat tutkimuskohteena erityisesti poliittisen retoriikan osalta pöytäkirjojen keskeistä aineistoa. Avoin data mahdollistaa lähtökohtaisesti aineistojen laajemman data-analyysin tutkimuksen intressien mukaisesti.

Eduskunta on tarjonnut avoimen datan palvelussa täysistuntojen puheenvuoroja vuodesta 2018 alkaen. Puheenvuorodataa on hyödynnetty pääosin tutkimushankkeiden, median ja kansalaistoimijoiden tarpeisiin. Käyttäjien kiinnostus on kohdistunut erityisesti puheenvuorojen määrään, keston, aihe- ja sukupuolijakaumaan ja välihuutoihin.

Eduskunnan avoimen datan palvelu on keskittynyt avoimen datan tuottamiseen ja tarjontaan. Sovelluskehitys ja datan jatkokäyttö jää käyttäjien vastuulle, mutta avoimen datan hakuun ja lataamiseen on tarjolla tukea. Avoimen datan kehittämiseen on datastrategia, jonka mukaan tähdätään datan järjestelmälliseen hyödyntämiseen ja tekoäly-yhteensopivan datan tuottamiseen vuoteen 2030 mennessä.

Puheenvuorodatan osalta merkityksellisin tähänastinen jatkokäyttö on ollut tutkimushankkeissa, joiden toimesta on tuotettu uusia sovelluksia. Näistä ParlamenttiSampo on tunnetuin.

ParlamenttiSampoon on jalostettu eduskunnan puheenvuorodataa muuntamalla se linkitetyn avoimen datan muotoon, täydentämällä sisällönkuvailua automaattisella asiasanoituksella ja metadataa. FIN-CLARIAH-hankkeessa on edelleen kehitetty parlamenttien välistä avoimen datan tietomallia (Parla-CLARIN) puheenvuoroille.

Eduskunnan avoimen datan palvelussa puheenvuorojen käyttö on ollut aiemmin haasteellista. Puheenvuorojen data on ladattavissa API-rajapinnan kautta edellyttäen rajapintakyselyjen osaamista. Datan rakenne ja taulujen väliset liitännät ovat myös olleet käyttäjille epäselviä. Puheenvuorojen hakuun ja lataukseen on tarvittu toistuvasti asiantuntijatukea.

Eduskunnan internet-palvelun uudistushankkeessa (2024-2026) avoimen datan käytettävyyttä on pyritty parantamaan huomioiden eri osaamistason käyttäjät, mutta myös laajempien aineistojen kokoamisen tarpeet. Rajapinnan käytettävyyttä on kehitetty, datan rakenteita on yhtenäistetty, datan laatua on parannettu ja ohjeistusta parannettu.

Uudessa palvelussa käyttöliittymä tulee tarjoamaan avointa dataa API-rajapinnan kautta, hakutulosten yhteydestä ladattuna ja aineistotyyppien mukaisina datasetteinä. Puheenvuorodatan käyttö on lähtökohtaisesti yksinkertaisempaa. Rajapinnassa puheenvuorodatan haku on omassa kategoriassaan, datan rakenne on kuvattu, kyselyjen muodosta on esimerkki ja tukena on referenssidataa. Puheenvuorohaun yhteydestä hakutulokset ovat ladattavissa (max. 100). Määrällisen rajan takia haku on käyttökelpoisin tutkimuksessa kokonaiskuvan muodostamiseen ja sisältöjen selväkieliseen pikalukemiseen tukemassa rajapintakyselyn rakentamista.

Lähteet

Karhula, P. & Wilenius, S. (2026). Eduskunnan datastrategia (luonnos).

Hyvönen, E., Sinikallio, L., Leskinen, P., Drobac, S., Tuominen, J., Elo, K., La Mela, M., Koho, M., Ikkala, E., Tamper, M., Leal, R. & Kesäniemi, J. (2021). Parlamenttisampo: eduskunnan aineistojen linkitetyn avoimen datan palvelu ja sen käyttömahdollisuudet. *Informaatiotutkimus*, 40(3), 2016-244. <https://doi.org/10.23978/inf.107899>

Metapragmaattinen tietoisuus ja metapragmaattinen regimentaatio tulokulmina diskurssiin: tapaukset ”Ermächtigung” ja ”Ausnahmezustand” Saksan liittopäivien koronatoimidebateissa

Janne Kröger (Jyväskylän yliopisto)

Esitelmäni aiheena on metapragmaattisten ilmiöiden eli merkkien käyttöä koskevan merkkien käytön (vrt. Silverstein 1993: 33) hyödyntäminen diskurssintutkimuksessa. Lähtökohtana on, että metapragmaattisten ilmiöiden kautta voidaan tutkia tulkinnallisten kehysten neuvottelemista ja merkitysten kiinnittämistä sekä edelleen poliittisen tietoisuuden ja identiteetin muodostamista (vrt. Zienkowski 2024: 207). Konkreettisenä tapauksena käsittelen väitöskirjatyöni ensimmäisen osatutkimuksen pohjalta diktatuuriviittauksia ja niistä käytyä metapragmaattista vuoropuhelua koronatoimia koskevissa debateissa Saksan liittopäivillä.

Tarkastelen esitelmässäni erityisesti lekseemien ”Ermächtigung” (suom. *valtuutus*) ja ”Ausnahmezustand” (suom. *poikkeustila*) käyttöä ja tematisointia tutkimukseni parlamenttiaineistossa. Näistä ensimmäinen viittaa koronatoimidebattien kontekstissa liittohallituksen asetuksenantovaltuuksiin, mutta termin käyttämisestä käydään metapragmaattista kiistaa vuoden 1933 valtalakiin liittyviä konnotaatioita koskien. Toinen taas kytkeytyy debateissa sotatilaan ja diktatuuriin, toimien linkkinä koronatoimien rinnastamisessa näihin. Myös tämä lekseemi nousee aineistossani esiin metapragmaattisen kiistelyn kohteena.

Väitteeni on, että molemmilla lekseemeillä on tärkeä rooli oikeistopopulistipuolue AfD:n *kriisiperformanssissa* (kts. Moffitt 2015) sen polemisoidessa koronatoimia Saksan liittopäivien debateissa. Sanan ”Ermächtigung” kohdalla puolue harjoittaa laskelmoitua ambivalenssia (kts. Reisigl 2020: 214–215) jättämällä tulkinnanvaraiseksi, vertaako puolue koronalakeja kansallissosialistien valtaannousuun. Ratkaisua voidaan pitää ambivalenttina myös sen suhteen, miten puolue asemoituu suhteessa valtalakivertausta eksplisiittisesti käyttäneeseen Querdenken -koronaprotestiliikkeeseen. Epidemiatilanteen kutsuminen poikkeustilaksi puolestaan mahdollistaa sanan ”Ausnahmezustand” merkitysten ja käsitehistorian hyödyntämisen koronatoimien kritiikissä.

Valikoitujen aineistonäytteiden avulla pyrin havainnollistamaan, miten metapragmatiikkaa voidaan käyttää analyttisenä työkaluna poliittisia performansseja tutkittaessa. Parlamenttidebattien vuorovaikutteisuus tehnee lähestymistavasta erityisen hedelmällisen juuri parlamenttiaineistoon pohjautuvissa tutkimuksissa.

Esitelmäni pohjalla olevan tutkimuksen aineisto koostuu yhdeksän liittopäivädebatin pöytäkirjoista ja tallenteista. Debatit jakaantuvat seitsemälle eri istuntokerralle ja koskevat lakialoitteita, normikontrolli- ja tutkintakomissioaloitteita sekä esityslistaa, kaikki koronatoimiin liittyen. Pöytäkirja-aineiston laajuus on noin 89000 sanaa, tallenteille kertyy pituutta yhteensä noin 10h 30 min.

Lähteet

- Moffitt, B. (2015). How to Perform Crisis: A Model for Understanding the Key Role of Crisis in Contemporary Populism. *Government and Opposition*, 50(2), 189–217.
- Reisigl, M. (2020). Mit zweierlei Maß gemessen – Kalkulierte Ambivalenz in rechtspopulistischen Repräsentationen von Geschlechterverhältnissen. *LiLi, Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik*, 50(2), 203–229.
- Silverstein, M. (1993). Metapragmatic discourse and metapragmatic function. Teoksessa J. Lye (toim.), *Reflexive language. Reported speech and metapragmatics* (s. 33–58). New York / Oakleigh: Cambridge university press.
- Zienkowski, J. (2024). Poststructuralist discourse theory. Teoksessa M. Vandenbroucke, J. Declercq, F. Brisard & S. D’hondt (toim.), *Handbook of Pragmatics* (p. 187–214). Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins.

Tasa-arvoiseen kielenkäyttöön liittyvät kieli-ideologiat: aineistona Belgian, Ranskan ja Sveitsin parlamenttien keskustelupöytäkirjat

Krista Leipivaara (Helsingin yliopisto)

Tasa-arvoisesta kielenkäytöstä, joka ei sytji nais- tai muunsukupuolisia henkilöitä (Abbou ym. 2018), on käyty viime vuosien aikana kiivasta keskustelua eri maissa. Ranskan kielessä tasa-arvoisella kielenkäytöllä viitataan tapoihin, joilla vältetään geneeristä maskuliinia (esim. inklusiivinen kirjoitus *étudiant.e* 'opiskelija [mask.fem]'). Tasa-arvoisesta kielestä on tullut myös kielipoliittinen kysymys: vuonna 2023 Ranskan senaatti hyväksyi inklusiivisen kirjoituksen kieltävän lakialoitteen, ja tuolloin nostettiin esiin muun muassa sen vaikea luettavuus sekä uhka ranskan kielen puhtaudelle ja roolille kansallisaarteena (Sénat 2023; Gagne 2026). Sen sijaan Belgiassa vuonna 2021 hyväksytyllä asetuksella haluttiin lisätä tasa-arvoista kielenkäyttöä ja tarkentaa ohjeistuksia (Parlement de la Fédération Wallonie Bruxelles 2021), kun taas Sveitsissä lakialoite inklusiivisen kirjoituksen kieltämisestä hylättiin vuonna 2022 (Conseil des États 2022).

Tässä väitöskirjaani kuuluvassa tutkimuksessa tarkastelen Belgiassa, Ranskassa ja Sveitsissä käytyjä parlamenttikeskusteluita liittyen tasa-arvoiseen kieleen. Aineistoni koostuu yhteensä neljästä keskustelupöytäkirjasta: Ranskan senaatin (2023), ranskankielisen Belgian parlamentin (2021) sekä Sveitsin kansallisneuvoston (2022) ja valtioneuvoston (2022) keskustelupöytäkirjoista. Vertailevan tutkimukseni tarkoituksena on selvittää erityisesti kriittisen diskurssianalyysin (esim. van Dijk 2001) avulla, minkälaisia kieli-ideologioita (ks. Kroskrity 2010) keskusteluissa on näkyvissä. Tarkastelen myös, käsitelläänkö parlamenttikeskusteluissa tasa-arvoista kieltä kansallisen näkökulman lisäksi koko ranskankielisen maailman kontekstissa (plurisentrisyys: Lüdi 1991; 2014).

Analyysi osoittaa, että keskusteluissa havaittavissa kieli-ideologeissa on eroja maiden välillä.

Ranskassa korostetaan enemmän kielen asemaa kansakunnan ja valtion rakentumisessa (vrt. Coady 2020; Gagne 2026) kuin Belgiassa ja Sveitsissä. Kun Ranskassa voidaan nähdä kahta vastakkaista ideologiaa kielen roolista heijastaa yhteiskuntaa, Belgiassa korostetaan lähes yksimielisesti tasa-arvoista kieltä osana tasa-arvon edistämistä. Keskusteluissa tuodaan ilmi myös kielen omistajuus laajemmin ranskankielisessä maailmassa: Ranskassa korostetaan sen omaa roolia kielinormien laatimisessa, kun taas Sveitsissä edellä mainittua kritisoidaan ja painotetaan oman auktoriteetin merkitystä. Tulosten lisäksi pohdittavaa tuo kolmen maan parlamenttien keskustelupöytäkirjojen käyttö aineistona: eroavaisuudet keskusteluiden kulussa ja niiden kirjaamisessa, saatavuus sekä monikielisyys, kuten Sveitsin tapauksessa, luovat haasteita vertailevalle tutkimukselle.

Lähteet

- Abbou, J., Arnold, A., Candea, M. & Marignier, N. (2018). Qui a peur de l'écriture inclusive ? Entre délire eschatologique et peur d'émasculation Entretien. *Semen - Revue de sémiolinguistique des textes et discours* 44.
- Coady, A. (2020). Jardin à la française ou parc à l'anglaise ? Les idéologies linguistiques : des freins au langage non sexiste. *Cahiers du Genre* 69.
- Conseil des États. (2022). Bulletin officiel – Session d'hiver 2022, dixième séance, 14.12.2022. *Assemblée fédérale suisse*. Viitattu 2.2.2026. Saatavissa: <https://www.parlament.ch/fr/ratsbetrieb/amtliches-bulletin/amtliches-bulletin-die-verhandlungen?SubjectId=59295#votum8>
- Gagne, C. (2026). Joys and perils of gender inclusivity: How the French Senate passed a bill to ban écriture inclusive. Teoksessa F. Pfalzgraf (toim.), *Gender-Inclusive Language: Findings from 14 Languages and Open Research Questions* (s. 97–124). Berliini, New York: De Gruyter Mouton.
- Kroskrity, P. V. (2010). Language ideologies. Teoksessa J.-O. Östman & J. Verschueren (toim.), *Handbook of Pragmatics*, (s. 1–24). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Lüdi, G. (1991). French as a pluricentric language. Teoksessa M. Clyne (toim.), *Pluricentric Languages: Differing Norms in Different Nations* (s.149–178). Berliini, Boston: De Gruyter Mouton.
- Lüdi, G. (2014). Communicative and cognitive dimensions of pluricentric practices in French. Teoksessa A. Soares da Silva (toim.), *Pluricentricity: Language Variation and Sociocognitive Dimensions* (s. 49–82). Berliini, Boston: De Gruyter Mouton.
- Parlement de la Fédération Wallonie Bruxelles. (2021). Compte rendu intégral, séances du mercredi 13 octobre 2021 (matin et après-midi). Viitattu 2.2.2026. Saatavissa: <https://www.pfwb.be/documents-parlementaires/document-cri-001707311>
- Sénat. (2023). Compte rendu intégral, séance du lundi 30 octobre 2023. *Journal officiel de la République française*. Viitattu 2.2.2026. Saatavissa: <https://www.senat.fr/seances/s202310/s20231030/st20231030000.html>
- van Dijk, T. A. (2001). Critical discourse analysis. Teoksessa D. Schiffrin, D. Tannen, & H. E. Hamilton (toim.), *The Handbook of Discourse Analysis* (s. 352–371). Oxford: Blackwell Publishing.

Sananvapausediskurssit kansanedustajien täysistuntopuheenvuoroissa

Leena Manninen (Helsingin yliopisto)

Maisterintutkielmassani tarkastelen, millaisia sananvapausediskursseja kansanedustajien puheenvuoroista nousee esiin eduskunnan täysistuntopöytäkirjoissa vuosina 2023–2025. Tarkastelen myös, millaisia kielellisiä valintoja näissä puheenvuoroissa tehdään sananvapaudesta puhuttaessa. Kielitieteessä politiikan diskursseja on tutkittu aiemmin esimerkiksi vaalimateriaaleista (ks. Herneaho 2018).

Aineistoni koostuu kuluvan vaalikauden eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjoista ja niistä poimituista kansanedustajien sananvapautta käsittelevistä puheenvuoroista. Näissä täysistuntopöytäkirjoissa sananvapaus nousee esiin monenlaisissa keskusteluissa, kuten lakialoiteista, välikysymyksistä, tiedonannoista, vuosikertomuksista sekä kansalaisaloiteista keskusteltaessa. Sananvapaus ei ole aineistossa täysistuntojen varsinaisena keskustelun aiheena, vaan kansanedustaja tekee aina valinnan nostaessaan sananvapauskäsitteeseen mukaan keskusteluun. Fairclough'n (1992: 74–75) mukaan kriittisessä diskurssitutkimuksessa tehdään oletus, että kielellisten valintojen taustalla vaikuttavat erilaiset yhteiskunnalliset motiivit.

Vuosina 2023–2025 pidettiin 350 eduskunnan täysistuntoa. Sananvapautta käsitteleviä eli sellaisia puheenvuoroja, joissa mainitaan *sananvapaus* tai ruotsinkielinen vastine *yttrandefrihet*, on tässä aineistossa 147 kappaletta. Nämä puheenvuorot jakautuvat 70 kansanedustajalle, ne ovat 62 pöytäkirjassa ja liittyvät 66:een pöytäkirjan asiakohtaan. Aineistossa on mukana erilaisia puheenvuorotyyppisiä: esittelypuheenvuoroja, ryhmäpuheenvuoroja, ”varsinaisia” puheenvuoroja, vastauspuheenvuoroja ja välihuutoja (Voutilainen 2016: 169). Hyödynnän aineiston analyysissä Atlas.ti-ohjelmaa. Esitelmässäni käyn läpi aineistoesimerkkien avulla, millaisia sananvapausediskursseja kansanedustajien täysistuntopuheenvuoroissa voi havaita sekä millaisia kielellisiä ja diskursiivisia valintoja puheenvuoroissa on tehty.

Lähteet

Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.

Herneaho, I. (2018). Maahanmuuttodiskurssit eduskuntapuolueiden vuoden 2015 vaalimateriaaleissa. *Virittäjä*, 122(2), 187–223.

Voutilainen, E. (2016). Tekstilajitietoista kielenhuoltoa: puheen esittäminen kirjoitettuna eduskunnan täysistuntopöytäkirjoissa. Teoksessa L. Tiittula & P. Nuolijärvi (toim.), *Puheesta tekstiksi: puheen kirjallisen esittämisen alueita, keinoja ja rajoja* (s. 162–191). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Topics, Languages, and Emotions in Finnish Parliamentary Plenary Speech: A Topic Landscape Perspective

Anna Ristilä (University of Turku)

This presentation brings together the findings of my four dissertation articles that examine Finnish parliamentary plenary speeches as linguistic data, with a particular focus on how thematic structure interacts with language choice and emotion expression. The studies draw on digitised transcripts of speeches given in plenary sessions of Eduskunta, the Finnish parliament, from 1907 to 2020, complemented by close reading and manual annotation, and are situated at the intersection of corpus linguistics, discourse studies, and computational text analysis.

Across the four articles, topics extracted from parliamentary debates function as the unifying analytical frame. The first study constructed and validated a topic model designed for longitudinal linguistic analysis and demonstrated how topic distributions aligned with known historical and societal developments. The second study examined the Finnish and Swedish variants of a city name – Turku and Åbo – as indicators of language decline and domain contraction, highlighting how topic context conditions language choice in parliamentary speech. The third study focused on fragments of English and Latin embedded in Finnish parliamentary debates, analysing their rhetorical and pragmatic functions across topics. The fourth study investigated emotion expression in plenary speeches, showing how emotions such as hope, fear, and neutrality are unevenly distributed across topics and how these patterns change over time.

In the workshop, I propose to present these results as a coherent whole by introducing the concept of “topic landscape”, understood as the structured distribution of themes in parliamentary discourse enriched by linguistic and affective variables. Rather than treating topics merely as outputs of topic modelling, the presentation discusses how topics can serve as a stable analytical backbone that enables the comparison of linguistic phenomena across long time spans and diverse methodological approaches. Attention will be paid to the nature of parliamentary transcripts as edited representations of spoken interaction, and to how this affects the interpretation of language choice and emotional expression as rhetorical strategies.

The presentation aims to contribute to ongoing discussions about suitable methodological approaches for analysing parliamentary corpora and about the relationship between topics and other variables of interest. It also highlights the potential of Finnish parliamentary plenary data for linguistically oriented research.

Lähteet

Ristilä, A., Tarkka, O., Laippala, V. & Elo, K. (2026). Hopes and Fears – Emotion Distribution in the Topic Landscape of Finnish Parliamentary Speech 2000-2020. [Preprint].

<https://arxiv.org/abs/2601.20424>

Ristilä, A. (2025). Functions of English and Latin in the Parliament of Finland 1970-2020. *Digital Parliamentary Data in Action (DiPaDa 2024) workshop (Reykjavik, Islanti, 28.5.2024)*, *Digital Humanities in the Nordic and Baltic Countries Publications*, 7(1), 50–67.

<https://journals.uio.no/dhnbpub/article/view/12235>

Ristilä, A. (2025). Turku vai Åbo? Kaupungin nimen eri kielimuodot eduskunnan aihemaisemassa.

Teoksessa H. Lantto, P. Sjöblom, J. Vaahtera & M. Hjort (toim.), *Kieli maisemassa, maisema*

kielessä: tutkimuksia Turusta, s. 373-405. Helsinki: SKS. <https://doi.org/10.21435/tl.292>

Ristilä, A. & Elo, K. (2023). Observing political and societal changes in Finnish parliamentary speech data, 1980–2010, with topic modelling. *Parliaments, Estates and Representation*.

<https://doi.org/10.1080/02606755.2023.2213550>

***Vastuu* Suomen eduskunnan ja Iso-Britannian parlamentin alahuoneen puheenvuoroissa 2022–2025**

Jenni Räikkönen (Helsingin yliopisto)

Esitelmäni keskittyy *vastuu*-sanon (eng. *responsibility*) käyttöön Suomen eduskunnan ja Iso-Britannian parlamentin alahuoneen väittelyissä. Esitelmä pohjaa tutkimukseen, jonka aineistona ovat kaikki Iso-Britannian alahuoneen väittelyiden sekä Suomen täysistunnoissa annettujen puheenvuorojen transkriptiot ajalla helmikuu 2022 – elokuu 2025 (Hansard ja Eduskunnan Avoin Data). Aineiston koko on yhteensä n. 56 milj. sanaa. Tutkitun ajanjakson aikana useat kriisit varjostivat poliittista päätöksentekoa niin Suomessa kuin Iso-Britanniassakin. Vastuun kysymykset esimerkiksi kotimaan talouteen tai kansainvälisiin konflikteihin liittyen ovat olleet keskiössä. Tutkimus on osa laajempaa kokonaisuutta, jossa vertailemme *vastuu*-sanon käyttöä Iso-Britannian, Italian ja Suomen parlamenteissa.

Tutkimuksessa käytämme korpusavusteisen diskurssitutkimuksen metodeja (Baker 2023). Kohdistamme analyysin konkordansseihin, joissa sanon ympärillä on noin 50 sanan konteksti. Suomen aineistossa analysoimme hakusanan ”vastuu*” konkordanssit (pois lukien johdokset kuten *vastuullinen*; yht. n. 3700 konkordanssiriviä) ja englanninkielisessä aineistossa lausekkeiden *responsibility for* ja *responsible for* konkordanssit (n. 4500 kpl). Analysoimme *vastuu*-sanon merkityksiä ja käyttötapoja, ja teemme vertailuja parlamenttien välillä. Selvitämme myös, *kenen* sanotaan olevan vastuussa, *mistä* ja *millä tavoin*. Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää paremmin, miten vastuun käsitettä käytetään ja ymmärretään eri kielissä ja eri maiden parlamenteissa. Lisäksi haluamme selvittää, näkyvätkö viime vuosien kriisit ja konfliktit sanon käytössä ja konteksteissa.

Alustavien tulostemme mukaan kansainväliset konfliktit eivät nouse erityisesti esiin *vastuu*-sanon konteksteissa. Sen sijaan kotimaan asiat ja vastuiden jakautuminen eri toimijoiden kesken ovat keskiössä. Erityisesti Suomen ja Iso-Britannian huono taloudellinen tilanne ja siihen liittyvät vastuut aiheuttavat keskustelua. Molemmissa aineistoissa edellinen ja nykyinen hallitus asetetaan vastuuseen talouden huonosta tilasta. Osa havaituista eroista johtuu pöytäkirjojen kirjaamiseen sekä istuntojen käytöstapoihin liittyvistä vaihtelevista käytännöistä. Esimerkiksi Iso-Britanniassa edustajat eivät puhuttele toisiaan suoraan, kun taas Suomessa näin tehdään. Tämä vaikuttaa esimerkiksi siihen, *kenen* väitetään olevan vastuussa.

Lähteet

Baker, P. (2023). *Using corpora in discourse analysis* (2. painos). Bloomsbury Academic.

Parlamentaarisen retoriikan muutoksen tutkiminen

täysistuntopöytäkirjoista: yhdyssanat ajassa, hallituksessa ja oppositiossa

Kirsi Sandberg (Tampereen yliopisto)

Esitelmäni käsittelee Suomen eduskunnan täysistuntopöytäkirjoja parlamentaarisen retoriikan (ks. Palonen 2012) tutkimusaineistona keskittyen siihen, miten soveltuu puheenvuorojen retoristen valintojen historiallisen muutoksen tutkimiseen. Lähestyn aihetta kansanedustajien sanavalintojen kautta ja tutkin yhdyssanojen käyttöä täysistuntopuheenvuoroissa eri aikoina. Esitelmä perustuu kahden käsittehistorian kehyksessä tehdyn tutkimuksen tuloksiin ja tutkimusprosessien yhteydessä tehtyihin havaintoihin. Tutkimuksissa tarkasteltiin *-ismi*-johdosten ja *tulevaisuus*-lemman käyttöä Suomen eduskunnan täysistuntopöytäkirjoissa vuosina 1980–2022 (Sandberg ym. 2022; Marjanen ym. arvioitavana). Aineiston muodostaa vuosien 1980–2022 täysistuntojen keskustelupöytäkirjoista koostettu korpus (VoDe-korpus, n. 93 miljoonaa sanetta, ks. Andrushchenko ym. 2022). Tutkimusalue on aktiivinen erityisesti digitaalisen historian alueella (ks. van Eijnatten ja Huijnen 2021; Brodén ym. 2023), ja tavoitteena on määrällisten tulosten vertailtavuus myös eri maiden parlamenttien pöytäkirjoista tehtyyn tutkimukseen.

Yhdyssanat ovat määritelmällisesti yhtenäisten käsitteiden nimityksiä (ks. VISK, määritelmät) ja siten luonteva osa poliittisen käsitteen ja sen ajallisen muutoksen tarkastelua (lähestymistavasta tarkemmin ks. Kurunmäki ja Marjanen 2018). Suomen kielessä yhdyssanojen muodostaminen on kuitenkin produktiivista: vakiintuneiden yhdyssanojen lisäksi käytetään tilapäisiä lekseemejä, jotka syntyvät ad hoc, tai kuten Iso suomen kielioppi ilmaisee, niitä kumpuaa käyttöyhteydestään (VISK §399).

Yhdyssanojen käyttöä on tutkittu toistaiseksi melko vähän, mutta tiedetään, että tilapäisten yhdysnominien merkitys muodostuu pitkälti kontekstissaan ja niiden tilanteinen luominen on melko tavallista (ks. Räisänen 1986; Mäkisalo 2000; Tyysteri 2015). Produktiivisuus ja merkitysten tilanteisuus tekevät yhdyssanojen käytöstä kiinnostavan tutkimuskohteen, mutta samasta syystä ne myös haastavat määrällisten tulosten tulkintaa ja erikielisten parlamenttiaineistojen vertailevaa tutkimusta.

Esitelmäni aineiston muodostavat korpuksen virkkeet, joissa on käytetty

- yhdyssanaa, jonka edusosa on *-ismi*-johdos (kuten *#kapitalismi*, *#populismi* ja *#terrorimi*)
- yhdyssanaa, jonka määriteosa on *tulevaisuus* (kuten *#näkyvä*, *#keskustelu* ja *#teko*)

Jotkut tarkastelemistamme yhdyssanoista juurtuvat eduskunnassa pysyvään käyttöön, ja osa löydöksistä on tilapäisiä yhdysnomineja. *tulevaisuus*-lemman sanaperhe kasvaa huomattavasti tarkastelujakson aikana. Esitelmässäni pohdin esimerkkien avulla, millaisia yhdyssanojen käyttöä koskevia määrällisiä tuloksia pöytäkirja-aineistosta on mahdollista saada ja olisiko kontekstuaalisiin

merkityksiin mahdollista päästä käsiksi kieliopillisen kontekstin tai taustamuuttujien (puhujien poliittinen puolue ja hallitus-oppositio-asetelma) kautta.

Lähteet

Andrushchenko, M., Sandberg, K., Turunen, R., Marjanen, J., Hatavara, M., Kurunmäki, J., Nummenmaa, T., Hyvärinen, M., Teräs, K., Peltonen, J. & Nummenmaa, J. (2022). Using parsed and annotated corpora to analyze parliamentarians' talk in Finland. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 73(2), s. 288–302. <https://doi.org/10.1002/asi.24500>

Brodén, D., Olsson, L.-J., Fridlund, M., Ängsal, M. P. & Öhberg, P. (2023). Diachrony of the New Political Terrorism. Neologisms as Discursive Framing in Swedish Parliamentary Data 1971–2018. *Digital Humanities in the Nordic and Baltic Countries Publications*, 5(1), 79–89.

van Eijnatten, J. & Huijnen, P. (2021). Something happened to the future. Reconstructing temporalities in Dutch Parliamentary Debate, 1814–2018. *Contributions to the History of Concepts*, 16(2), 58–82.

Kurunmäki, J. & Marjanen, J. (2018). Isms, Ideologies and Setting the Agenda for Public Debate. *Journal of Political Ideologies*, 23(3), 256–282.

Marjanen, J., Rautajoki, H., Sandberg, K., Kurunmäki, J., Peltonen, J. & Nummenmaa, J. (arvioitavana). From General to Specific Futures: New Layers in Conceptualising the Future in the Finnish Parliament, 1980–2023.

Mäkisalo, J. (2000). *Grammar and Experimental Evidence in Finnish Compounds*. Studies in Language 35. Faculty of Humanities, University of Joensuu.

Palonen, K. (2012). Parlamentaarinen retoriikka – puntaroiva ja suostutteleva politiikan tyyli. Teoksessa V. Heikkinen, E. Voutilainen, P. Lauerma, U. Tiililä & M. Lounela (toim.), *Genreanalyysi - tekstilajitutkimuksen käytäntöä*. Kotimaisten kielten verkkojulkaisu 29. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. <https://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk29/>

Räisänen, A. (1986). Sananmuodostus ja konteksti, *Virittäjä*, 90(2), 55–63.

Sandberg, K., Andrushchenko, M., Turunen, R., Marjanen, J., Kurunmäki, J., Peltonen, J., Nummenmaa, T. & Nummenmaa, J. (2022). Analyzing Temporalities in Parliamentary Speech about Ideologies Using Dependency Parsed Data. *Digital Humanities in the Nordic and Baltic Countries Publications* 4(1), 406–414.

Tyysteri, L. (2015). *Aamiaiskahvilasta ökökkätarjontaan. Suomen kirjoitetun yleiskielen morfosyntaktisten yhdyssanarakenteiden produktiivisuus*. Annales Universitatit Turkuensis, C 408. Turku. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-6184-9>.

VISK = Hakulinen, A., Vilkuna, M., Korhonen, R., Koivisto, V., Heinonen, T. R. & Alho, I. (2004). *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkkoersio, viitattu 26.2.2026. Saatavissa: <http://scripta.kotus.fi/visk> URN:ISBN:978-952-5446-35-7

Täysistuntopöytäkirjat aineistona vuorovaikutuksen normien ja ohjailun tutkimuksessa

Eero Voutilainen (Helsingin yliopisto ja eduskunnan kanslia)

Tarkastelen esitelmässäni täysistuntopöytäkirjojen soveltuvuutta tutkimukseen, joka käsittelee vuorovaikutuksen normeja, ohjailua ja hallinnointia. Tarkasteluni perustuu tekeillä olevaan keskusteluanalyttiseen tutkimukseeni täysistuntokeskustelun normeista. Analysoin puhemiehen kielellistä toimintaa sekä puhemiehen ja kansanedustajan välisiä normineuvotteluja täysistuntojen aikana. Kiinnitän huomiota myös kielellisiin ilmiöihin, joilla edustajat reagoivat täysistunnon voimakkaisiin vuorovaikutusnormeihin: He esimerkiksi sopeutuvat vuorottelurajoituksiin sisällyttämällä yhteen vuoroon useita peräkkäisiä toimintoja. Toisaalta edustajat mukautuvat osallistujarajoitukseen esittämällä puhetta täysistunnon ulkopuolisilta toimijoilta. Tutkimukseni osoittaa, että täysistunnon normit eivät ole jäykkä tai yksiulotteinen ilmiö vaan niitä tuotetaan ja niistä neuvotellaan hetki hetkeltä vuorovaikutuksessa.

Esitelmäni keskittyy tutkimukseni aineistovalintoihin ja niiden haasteisiin. Puhemiehen kielellisen toiminnan analyysissä olen hyödyntänyt Kielipankin korpusta eduskunnan täysistuntopöytäkirjoista (Kielipankki 2019), josta olen hakenut kaikki kirjatut puhemiehen vuorot vaalikaudelta 2011–2014. Lisäksi olen hakenut koko korpuksesta (2008–2016) kaikki tapaukset, joissa edustaja reagoi puhemiehen vuoroon. Edustajien puheenvuorojen moniyksikköisyyden ja referoinnin analysointia varten olen koonnut oman aineistoni, joka käsittää noin kymmenen tuntia täysistuntojen debattijaksoja vaalikaudelta 2011–2014 aiheiltaan ja osallistujiltaan vaihtelevista keskusteluista. Olen vertaillut pöytäkirjaan kirjattuja puheenvuoroja alkuperäisiin videotallenteisiin.

Täysistuntojen viralliset keskustelupöytäkirjat ovat yleisesti käytetty tutkimusaineisto poliittisen puheen tutkimuksessa (Sandberg 2025). Pöytäkirjoissa julkaistuja puheenvuoroja on kuitenkin toimitettu monin eri tavoin, ja toimitusperiaatteet vaihtelevat parlamenttien kesken (ks. esim. Slembrouck 1992; Voutilainen 2023). Tämä edellyttää tutkijaa pohtimaan huolellisesti, soveltuuko pöytäkirja-aineisto tutkimusasetelmaan. Puhemiehen vuorojen tutkimuksessa on esimerkiksi huomattava, että ennen vuotta 2021 eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjaan merkittiin vain osa puhemiehen vuoroista (Voutilainen 2021). Toisaalta muun muassa vuorovaikutustoimintojen alussa esiintyy monesti erilaisia partikkeleita ja suunnitteluilmauksia, joita ei useinkaan kirjata pöytäkirjaan. Niillä on kuitenkin merkitystä siinä, miten puheenvuorot jäsenyivät ja vuorovaikutus rakentuu. Pohdin esitelmässäni, miten tällaisia pöytäkirja-aineiston rajoituksia voi ratkaista käytännössä.

Lähteet

Kielipankki (2019). *Eduskunnan täysistunnot*. Korp-versio 1.5. Kielipankki.

Sandberg, K. (2025). Eduskunnan täysistuntopöytäkirjat, ajankohtainen parlamentaarisen kielen aineisto. *Virittäjä*, 129(4), 558–565. <https://doi.org/10.23982/vir.176095>

Slembrouck, S. (1992). The Parliamentary Hansard “Verbatim” Report: The Written Construction of Spoken Discourse. *Language and Literature: International Journal of Stylistics*, 1(2), 101–119. <https://doi.org/10.1177/096394709200100202>.

Voutilainen, E. (2021). Reporting the chairperson’s speech in the official parliamentary report: useless noise or essential information? *Tiro – The Journal of Professional Reporting and Transcription* 2/2021. <https://tiro.intersteno.org/2021/12/reporting-the-chairpersons-speech-in-the-official-parliamentary-report-useless-noise-or-essential-information/>

Voutilainen, E. (2023). Written representation of spoken interaction in the official parliamentary transcripts of the Finnish Parliament. *Frontiers in Communication* 8. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2023.1047799>